Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Проректор
_____
"__" _____ 2019 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Теорія і практика комунікацій

рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»

спеціальність: 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

освітні програми: «Міжнародна інформація та міжнародні комунікації»
«Міжнародні відносини»

вид дисципліни: обов'язкова

факультет Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2019 / 2020 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

“__28___” _____08_____ 2019 року, протокол № 1

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:
доктор соціологічних наук, проф. Хижняк Л. М., ст. викл. Федорова Г.Ю.

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

Протокол від “27” серпня 2019 року № 1

Завідувач кафедри _____ Новікова Л.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносини і туристичного бізнесу

Протокол від “_27___”_____08_____2019 року, № _1__

Голова науково-методичної комісії_____ Григорова – Беренда Л.І.
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Теорія і практика комунікацій» складена відповідно до програми підготовки **бакалавра** зі спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії», освітні програми «Міжнародна інформація та міжнародні комунікації» та «Міжнародні відносини»

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є теоретична підготовка студентів у галузі комунікацій, опанування ними основними теоріями й методами, вивченням історії дослідження комунікацій, ознайомленням із видами, формами, сучасними трендами розвитку комунікацій.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

- вивчити основні уявлення про теорії, які описують функціонування комунікацій на різних етапах розвитку суспільства;
- отримати комплекс знань про інформаційно-комунікативну індустрію як соціальний інститут;
- сформувати уявлення про комунікації, розвиток яких тісно пов'язаний з розвитком людської цивілізації, зокрема, зі зміною основних соціальних, політичних та економічних укладів, з технологічними і технічними революціями;
- познайомити зі структурами, рівнями, формами та видами соціальних комунікацій;
- сформувати у студентів цілісний погляд на соціальні комунікації;
- сформувати у студентів базові комунікативні компетентності;
- ввести студентів у проблематику розвитку інтегрованих комунікацій та комунікативних стратегій.

1.3. Кількість кредитів - 3.

1.4. Загальна кількість годин – 90.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	-й
Семестр	
3-й	-й
Лекції	
32 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	год.
Лабораторні заняття	
- год.	год.
Самостійна робота	
42 год. в тому числі контрольна робота	
Індивідуальні завдання	
15 год	

1.6. Заплановані результати навчання
Студенти повинні ***знати:***
знати:

- роль комунікацій на різних етапах розвитку суспільства;
- основні теорії комунікацій;
- історію розвитку комунікацій та їх впливу на суспільство, групи, індивіда;
- роль мобільних комунікацій та інтегрованих у сучасному світі.

Студенти повинні **вміти:**

- давати характеристику різних видів комунікацій;
- давати експертні оцінки комунікаціям на різних рівнях у сучасній Україні;
- готувати аналітичні довідки з проблем розвитку комунікацій.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Основи теорії комунікації

Тема 1. Вступ до теорії комунікації

Експансія комунікативних технологій у сучасному світі. Фактори експансії комунікативних технологій. Експлуатація страху. Застосування комунікативних технологій у військовій сфері Основні значення поняття «комунікація». Інформація і комунікація. Інформаційно-комунікативна індустрія як соціальний інститут. Схема, елементи комунікацій. Джерела інформації та носії. Основні функції комунікації. Класифікація комунікаційних повідомлень.

Закони та категорії теорії комунікації. Специфіка законів комунікації. Ключові категорії: комунікація, інформаційний обмін, соціальна комунікація, спілкування. Комунікативний простір. Комунікативний час. Комунікативна компетентність особистості.

Функції теорії комунікації: пізнавальна, методологічна, прогностична, практична. Методи теорії комунікації. Процес розвитку засобів комунікації.

Соціально-комунікаційна система суспільства. Інституціоналізація в соціально-комунікаційній сфері.

Тема 2. Витоки та основні підходи до теорії комунікації

Уявлення про комунікацію як про процес і структуру. Структурні моделі комунікації. Перші підходи до розуміння комунікацій. Сучасні теорії комунікації. Інтеракціоністський підхід до розуміння комунікацій.

Технократична група теорій комунікацій.

Інтеракціоністська група теорій комунікацій.

Комунікативні революції.

Тема 3. Процес комунікації. Моделі комунікації

Процес комунікації та його елементи. Одиниці аналізу комунікації. Основні поняття і терміни, використовувані для аналізу комунікативного процесу та його елементів. Кодування і декодування в масово-комунікаційних процесах. Комунікатори і комуніканти як суб'єкти комунікації. Поняття про професійного комуніканта. Професійний і соціальний аспекти діяльності професійних комунікантів. Комунікатори як творці інформаційних продуктів. Типи комунікаторів.

Структурні моделі комунікації. Специфіка моделі комунікації за Лассуеллом. Специфіка моделі комунікації за Шенноном-Уівером. Специфіка циркулярної моделі комунікації Осгуда-Шрама.

Семіотичні моделі комунікації. Модель мовної комунікації Р. Якобсона. Модель комунікації Ю. Лотмана. Модель комунікації Умберто Еко.

Комунікативне середовище та сфери комунікації. Сфери комунікації: сфера побутової комунікації, сфера виробничої комунікації, сфера ділової комунікації (бізнес-комунікації), сфера політичного дискурсу, сфера наукового дискурсу, сфера освітнього дискурсу, сфера педагогічного дискурсу, комунікативні сфери шоу-бізнесу та спортивного бізнесу, сфера туристичного бізнесу, міжнародна комунікація, медичний і юридичний дискурс комунікації, сфера релігійного дискурсу.

Тема 4. Комунікативні бар'єри і комунікативні стратегії

Поняття «комунікативні бар'єри». Множинність класифікацій комунікативних бар'єрів. Ефективність комунікацій і стилі комунікацій.

Цензура як специфічний бар'єр комунікації. Її види, методи, мімікрія, роль в сучасному суспільстві.

Технології подолання комунікативних бар'єрів.

Етичний вимір комунікацій. Поняття про стандарти масовоінформаційної діяльності, історія становлення стандартів. Етика масовоінформаційної діяльності та її роль в подоланні комунікативних бар'єрів.

Інтегровані комунікації. Основні підходи до комунікативних стратегій. Типи комунікативних стратегій: презентаційний, маніпуляційний, конвенціональний. Презентаційна стратегія та її типи: просування, розширення інформаційної присутності, іміджмейкінг. Стратегії комунікації: конкуренція, пристосування, компроміс, уникнення, співробітництво.

Розділ 2. Типологія і практика комунікацій

Тема 5. Види комунікацій: вербальна, невербальна, паравербальна

Вербальна комунікація: форми, стилі, контексти. Прояви міжкультурних відмінностей у мові. Функції мови: комунікативна, пізнавальна, акумулятивна, конструктивна, емоційна, контактовстановлююча, етнічна. Стилі мовлення: науковий, офіційно-діловий, публіцистичний. Стратегії вербального впливу.

Невербальна комунікація, її сутність та види. Невербальні компоненти комунікації. Види невербальної комунікації: кінетика, проксеміка, хронеміка, окулістика, такесика та сенсорика. Невербальні компоненти комунікації: погляд, дотики, жести. Способи взаємозв'язку між вербальною і невербальною комунікацією.

Сутність і засоби паравербальної комунікації.

Національний стиль комунікації. Характеристики національного стилю комунікації: соціокультурні, аксіологічні, соціолінгвістичні, психолінгвістичні.

Тема 6. Прикладні комунікації: кризові, міжнародні, політичні, релігійні. Міжкультурна комунікація

Загальна характеристика кризових, політичних, релігійних комунікацій.

Міжнародні комунікації. Специфіка міжнародних комунікацій. Рівні міжнародної комунікації. Основні компоненти міжнародної комунікації. Особливості міжнародних інформаційних потоків.

Поняття міжкультурної комунікації. Характерні риси міжкультурної комунікації. Культурна дистанція Конкретні «змінні» міжкультурних проблем. Основні теорії міжкультурної комунікації. Причини порушень міжкультурних комунікацій. Умови міжкультурної комунікації. Зони міжкультурної комунікації. Види міжкультурної комунікації. Культурно-мовний код. Міжкультурна комунікація як потрійний переклад: міжмовний, міжкультурний, міжособистісний. Поняття, симптоми, форми вияву, причини

кроскультурного шоку. Фактори, що впливають на кроскультурний шок. Фази кроскультурного шоку і можливості подолання його негативних наслідків.

Тема 7. Рівні комунікації: міжособистісні, групові, публічні, ділові, масові, організаційні

Загальна характеристика міжособистісних, групових, публічних, ділових комунікацій.

Масова комунікація: поняття, особливості. Співвідношення міжособистісної та масової комунікації. Види, формати, форми масової комунікацій. Засоби масової комунікації: поняття, типологія.

Організаційні комунікації. Інформаційно-комунікативний ресурс розвитку організації. Показники стану інформації в організаціях та фактори ефективного інформування їх членів. Дезінформація в житті організації. Роль чуток у функціонуванні та розвитку організацій. Методи вивчення комунікативних процесів в організаціях. Умови та фактори, що сприяють ефективній комунікації в організації. Соціокультурна обумовленість комунікації в організаціях. Роль систем телекомунікацій в розвитку організацій. Комунікативні ролі в організації.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	Усього	у тому числі				
		лекції	семінари	лаб.	інд.	СР
Розділ 1. Основи теорії комунікації						
Тема 1. Вступ до теорії комунікації	10	4	2			4
Тема 2. Витоки та основні підходи до теорії комунікації	10	4	2			4
Тема 3. Процес комунікації. Моделі комунікації	10	4	2			4
Тема 4. Комунікативні бар'єри і комунікативні стратегії	8	2	2			4
Разом за розділом 1	38	14	8			16
Розділ 2. Типологія і практика комунікацій						
Тема 5. Види комунікацій: вербальна, невербальна, паравербальна	10	4	2			4
Тема 6. Прикладні комунікації: кризові, міжнародні, політичні, релігійні. Міжкультурна комунікація	14	6	4			4
Тема 7. Рівні комунікації: міжособистісні, групові, публічні, ділові, масові, організаційні	13	8	2			3
Разом за розділом 2	37	18	8			11
Контрольна робота	15				15	
Усього годин	90	32	16		15	27

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Вступ до теорії комунікації	2
2	Тема 2. Витоки та основні підходи до теорії комунікації	2

3	Тема 3. Процес комунікації. Моделі комунікації	2
4	Тема 4. Комунікативні бар'єри і комунікативні стратегії	2
5	Тема 5. Види комунікацій: вербальна, невербальна, паравербальна	2
6	Тема 6. Прикладні комунікації: кризові, міжнародні, політичні, релігійні. Міжкультурна комунікація	4
7	Тема 7. Рівні комунікації: міжособистісні, групові, публічні, ділові, масові, організаційні	2
	Разом	16

5. Завдання для самостійної робота

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
	Підготовка до семінарських занять. Виконання завдань	
1	Вступ до теорії комунікації. Фактори експансії комунікативних технологій, закони та категорії теорії комунікації. *Завдання:* Обгрунтуйте відповідь на питання: характеристики комунікації слід розглядати як універсальні чи історично мінливі?	4
2	Витоки та основні підходи до теорії комунікації. *Завдання:* Визначте особливості комунікативного процесу в обраний для аналізу період розвитку комунікацій.	4
3	Процес комунікації. Моделі комунікації. *Завдання:* Комунікація включає в себе процеси кодування та декодування повідомлення. Вважають, що коди – це знаки (символи), що перекладають ідею на мову, зрозумілу для одержувача. Що може бути використано для кодування конкретного повідомлення? Які знаки (мови, символи) частіше використовуються в міжособистісних, групових та масових комунікаціях?	4
4	Комунікативні бар'єри і комунікативні стратегії. *Завдання:* Наведіть класифікацію комунікативних бар'єрів та розробіть шляхи їх попередження (подолання).	4
5.	Види комунікацій: вербальна, невербальна, паравербальна. *Завдання:* Розкрийте основні постулати вербальної міжкультурної комунікації. Складіть перелік умов успішної вербальної комунікації.	4
6.	Прикладні комунікації: кризові, міжнародні, політичні, релігійні. Міжкультурна комунікація. *Завдання*: Поясніть, як впливає на перебіг і результати міжкультурної комунікації зміст інформації, якою обмінюються комуніканти. Наведіть приклади «безпечних», «небезпечних» і нейтральних тем у міжкультурній комунікації.	4
7.	Рівні комунікації: міжособистісні, групові, публічні, ділові, масові, організаційні. *Завдання*: Побудуйте моделі міжособистісної, групової та масової комунікації. Визначте, яким чином в них здійснюється зворотній зв'язок. Поясніть, чому в масових комунікаціях його встановлення ускладнюється.	3
	Контрольна робота	15
	Разом	42

6. Індивідуальні завдання. Контрольна робота

Індивідуальне завдання. Напишіть рецензію на одну з книг, присвячених актуальним проблемам комунікації (до 5 тис. знаків):

- Андерсон К. TED TALKS. Слова меняют мир: первое официальное руководство по публичным выступлениям. Москва: ЭКСМО, 2017. 288 с.
- Аппс Джуди. Чтобы слушали и слышали! Влияние вашего голоса. СПб.: Питер, 2012. 208 с.
- Бредемайер Карстен. Черная риторика: Власть и магия слова; пер. с нем. 2-е изд. Москва: Альпина Бизнес Букс, 2005. 224 с.
- Зверева Н. В. Я говорю – меня слушают. Уроки практической риторики. Москва: Альпина Паблишер, 2013. 234 с.
- Кастельс М. Власть коммуникации / пер. с англ. Москва: Изд. дом Высшей школы экономики, 2016. 564 с.
- Маккормак Джо. Короче. Меньше слов – больше смысла. Москва: Изд-во Манн, Иванов и Фербер, 2014. 272 с.
- Пиз А. Язык телодвижений. Как читать мысли других по их жестам / Пер. с англ. Н. Новгород: Ай Кью, 1999. 262 с.
- Почепцов Г. Теория коммуникации. Москва: «Рефл-бук», Киев: Изд-во «Ваклер», 2001. 656 с.
- Седнев А. Выступление без подготовки. Что и как говорить, если вас застали врасплох; пер. с англ. Москва: Манн, Иванов и Фербер, 2014. 224с.
- Скотт Сьюзан. Разговор по существу. Искусство общения для тех, кто хочет добиваться свого. Москва: Изд-во Манн, Иванов и Фербер,2014. 320 с.
- Соловьева Лариса. Дао голоса. Голос как ваш инструмент. Изд-во «Добрая книга», 2009. 320 с.
- Трежер Джулиан. Выступление в стиле TED. Говорю. Слушаю. Слышу. СПб.: Питер, 2018. 336 с.
- Хорн Сэм. Минуту внимания. Как заинтриговать любую аудиторию. Москва: Изд-во Манн, Иванов и Фербер, 2017. 272 с.
- Почепцов Г. Від покемонів до гібридних війн: нові комунікативні технології XXI століття. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2017. 260 с.

Оцінювання індивідуального завдання. За рецензію студент може отримати до 8 балів.

Контрольна робота складається з трьох завдань, які студенти презентують на семінарських заняттях протягом семестру і здають на кафедру міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки **до 1 грудня 2019 року у письмовому вигляді.**

ЗАВДАННЯ

1.Підготуйте есе на тему «День без мобільного телефону» (до 2-х сторінок формату А4, шрифт 12, інтервал 1).

2.Дайте характеристику таких основних моделей комунікації:

- моделі комунікації Ласуелла
- моделі комунікації Шеннона-Уівера
- циркулярної моделі комунікації Осгуда-Шрама
- моделі двоступеневої комунікації
- моделі комунікації М. де Флера
- моделі мовної комунікації Р. Якобсона
- моделі комунікації Ю. Лотмана
- моделі комунікації Умберто Еко.

Проведіть **порівняльний аналіз** наведених моделей комунікації, визначте їхні переваги, вади та обмеження.

3.Розробіть кросворд з понять, які описують процес соціальної комунікації (min 15 понять).

Оцінювання контрольної роботи: за виконання 3-х завдань студент може отримати до 24 балів (по 8 балів за кожне завдання).

7. Методи контролю

Студенти одержують бали за підготовленість і роботу на кожному семінарському занятті (кейси, аналітичні роботи, групові проекти та презентація їх результатів, колективне обговорення; підготовка есе, поточний контроль знань у вигляді творчих робіт). Пропуск лекційного (семінарського) заняття відпрацьовується в індивідуальному порядку (письмова робота за темою заняття). Обов'язковим також є виконання всіх завдань, які виносяться на семінарські заняття. Це дає допуск до екзамену (min 30 балів).

Підсумковий контроль навчальних досягнень студентів відбувається на екзамені у комбінованій формі: виконання тестів доповнюється написанням відповідей на творчі проблемні завдання. За підсумками роботи виставляється підсумкова семестрова оцінка у відповідності зі шкалою оцінювання.

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота										Екза-мен	Сума
Розділ 1				Розділ 2			Контрольна робота	Індивідуальне завдання	Разом		
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7					
5	5	5	5	5	5	6	24		60	40	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка для екзамену
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	Незадовільно

9. Рекомендована література

Основна література

1. Адамьянц Т. З. Социальные коммуникации: учебник для академического бакалавриата. 2-е изд., испр. и доп. Москва: Изд-во Юрайт, 2018. 200 с.
2. Коноваленко М. Ю., Коноваленко В. А., Швед Н. Г. Основы интегрированных коммуникаций: учебник и практикум для академического бакалавриата. Москва: Юрайт, 2017. 486 с.
3. Почепцов Г. Від покемонів до гібридних війн: нові комунікативні технології XXI століття. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2017. 260 с.

4. Основы теории коммуникации: учебник и практикум для академического бакалавриата / Т. Д. Венедиктова [и др.]; под ред. Т. Д. Венедиктовой, Д. Б. Гудкова. Москва: Изд-во Юрайт, 2017. 193 с.
5. Гриффин Э. Коммуникация: теории и практики; пер. с англ. Харьков: Гуманитарный центр, Науменко А. А., 2015. 688 с.
6. Кастельс М. Власть коммуникации / пер. с англ. Москва: Изд. дом Высшей школы экономики, 2016. 564 с.
7. Основы теории коммуникации: Учебник / Под ред. М. А. Василика. Москва: Гардарика, 2006. 615 с.
8. Гавра Д. П. Основы теории коммуникации: для бакалавров и специалистов: учебное пособие для студентов вузов, обуч. по напр. 030600 «Журналистика» и спец. 030601 «Журналистика». Москва: Питер, 2011. 284 с.

Словники. Хрестоматії

1. Землянова Л. М. Коммуникативистика и средства информации: Англо-русский толковый словарь концепций и терминов. Москва: Изд-во Московского ун-та, 2004. 416 с.
2. Жукова И., Лебедько М., Прошина З., Юзефович Н. Словарь терминов межкультурной коммуникации. Москва: Издательство Флинта, 2013. 632 с.
3. Солганин Г. Я. Толковый словарь. Язык газеты, радио, телевидения: ок. 10 000 слов и выражений. Москва: АСТ: Астрель, 2008. 750 с.
4. Средства массовой коммуникации и социальные проблемы: хрестоматия / пер. с англ. и сост. И. Г. Ясавеев. Казань: Изд-во Казанского ун-та, 2000. 224 с.
5. Эффективная коммуникация: история, теория, практика: Словарь-справочник / Отв. ред. М. И. Панов. Москва: ООО «Агентство «КРПА Олимп», 2005. 960 с.

Допоміжна література

1. Актуальные проблемы межкультурных коммуникаций в современном мире / Под ред. Рыбаковой Н. А. и др.; Моск. ун-т им. С. Ю. Витте. Москва, 2015. 186 с.
2. Бабосов Е. М., Трусь А. А. Особенности коммуникации в организационных моделях различных типов. *Вестник Московского университета. Серия 18. Социология и политология*. 2015. № 3. С. 95-114.
3. Барт Р. Империя знаков; пер. с франц. Москва: Праксис, 2004. 144 с.
4. Бебик В. М. Інформаційно-комунікаційний менеджмент у глобальному суспільстві: психологія, технології, техніка паблік рилейшнз: Моногр. Київ: МАУП, 2005. 440 с.
5. Бергер А. Видеть – значит верить. Введение в зрительную коммуникацию. 2-е изд.; пер с англ. Москва: Изд. дом «Вильямс», 2005. 288 с.
6. Василькова В. В., Пивоваров А. М. Социальные коммуникации: профессиональные и повседневные практики. *Социологические исследования*. 2017. № 10. С. 159-160.
7. Виноградова С. М., Мельник Г. С. Психология массовой коммуникации: учебник для бакалавров. Москва: Изд-во Юрайт, 2014. 512 с.
8. Гвазава В. И. Профессиональная речевая компетенция специалиста по связям с общественностью: монография. Калининград: Калининградский ин-т экономики, 2011. 238 с.
9. Гнатюк О. Л. Основы теории коммуникации: учебное пособие. 2-е изд., стер. Москва: КНОРУС, 2012. 256 с.
10. Гостенина В. И., Киселев А. Г. Социология массовой коммуникации: учебное пособие. Москва: Альфа-М; ИНФРА-М, 2009. 352 с.
11. Грушевицкая Т. Г., Попков В. Д., Садохин А. П. Основы межкультурной коммуникации : Учебник для вузов. Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. 352 с.

12. Даниленко С. І. Громадянський вимір комунікаційної революції: Модернізація суспільних комунікацій від друкарського верстата до соціальних мереж. Моногр. Київ: ІМВ. 2010. 310 с.
13. Дзялошинский И. М., Пильгун М. А. Деловые коммуникации. Теория и практика : учебник для бакалавров. Москва: Изд-во Юрайт, 2014. 433 с.
14. Дзялошинский И. М. Коммуникационные процессы в обществе: институты и субъекты. Монография. Москва: Издательство АПК и ППРО, 2012. 592 с.
15. Интернет – СМИ: Теория и практика / Под ред. М. М. Лукиной. Москва: Аспект-Пресс, 2010. 348 с.
16. Информатизация общества: Социологический анализ / Нагорнова А. Ю., Левагин Ю. Г., Арпентьева М. Р. и др.; Отв. ред.: Нагорнова А. Ю. Ульяновск: Зебра, 2016. 114 с.
17. Капустина Е. Г. Методы исследования социальных коммуникаций. Сборник учебно-методических материалов спецкурс-практикума. СПб., Интерсоцис, 2006. 156 с.
18. Кашкин В. Б. Введение в теорию коммуникации: учебное пособие. Москва: Флинта, 2013. 224 с.
19. Ким М. Н. Теория и практика массовой информации: Учебник для бакалавров. СПб.: Питер, 2017. 303 с.
20. Кёхлер Г. Новые социальные медиа: шанс или препятствие для диалога? *Полис. Политические исследования*. 2013. № 4. С. 75-87.
21. Коноваленко М. Ю., Коноваленко В. А. Теория коммуникации: учебник для бакалавров. Москва: Юрайт, 2014. 415 с.
22. Коноваленко М. Ю. Деловые коммуникации: учебник и практикум для академического бакалаври ата. 2-е изд., перераб. и доп. Москва: Изд-во Юрайт, 2015. 476 с.
23. Кузнецов И. Н. Современный язык жестов. Москва: АСТ, Харвест, 2012. 448 с.
24. Кузнецов В. Н. Теория коммуникационного общества 3.0: Социол. гуманист. аспект. Журн. Безопасность Евразии, Моск. ин-т стратег. исслед. Москва: Кн. и бизнес, 2015. 487 с.
25. Лаврентьев А. И., Шибанов В. Л. Смеховая культура в современном мультикультурном пространстве / Удм. гос. ун-т. Ижевск, 2014. 231 с.
26. Лебедев А. Н., Гордякова О. В. Личность в системе маркетинговых коммуникаций. Москва: Изд-во Института психологии РАН, 2015. 303 с.
27. Лилликер Д. Политическая коммуникация. Ключевые концепты / Пер. с англ. Харьков: Изд-во «Гуманитарный Центр», 2010. 300 с.
28. Маклюэн М. Галактика Гутенберга: Становление человека печатающего. Москва: Академ. Проект, 2005. 496 с.
29. Мальковская И. А. Знак коммуникации. Москва: УРСС, 2004. 254 с.
30. Мерманн Э. Коммуникация и коммуникабельность: практические рекомендации для открытой коммуникации; пер. с нем. Харьков: Изд-во Гуманитарный Центр, 2007, 296 с.
31. Нахимова Е. А., Чудинов А. П. Теория и практика коммуникации: [учебное пособие] / Урал. гос. пед. ун-т. Екатеринбург: [б. и.], 2016. 156 с.
32. Петренко О. А. СМИ и журналисты в условиях терактов: Учеб. пособие / О. А. Петренко, А.М. Горбачев; Сев.-Кавк. гос. ун-т. Ставрополь, 2014. 198 с.
33. Пітерс Дж. Слова на вітрі: історія ідеї комунікації: пер. с англ. Київ: ВД «Києво-Могилянська академія», 2004. 302 с.
34. Почепцов Г. Г. Коммуникативные технологии двадцатого века. Москва: «Рефл-бук», Київ: «Ваклер», 2000. 352 с.
35. Почепцов Г. Г. Медиа: теория массовых коммуникаций. Київ: Альтерпрес, 2008. 403 с.

36. Прибутько П. С., Лукянень І. В. Інформаційні впливи: роль у суспільстві та сучасних воєнних конфліктах. Київ: Видавець Паливода А.В., 2007. 252 с.
37. Резаев А., Трегубова Н. Социология общения в поле социальных наук. *Социологическое обозрение.* 2017. Т. 16. № 2. С. 133–162.
38. Саблина С. Г. Коммуникация и общественные связи: западные теории, методология, практика. Москва: ООО «Вариант», НГУ, 2008. 204 с.
39. Садохин А. П. Введение в теорию межкультурной коммуникации: Учеб. пособие. 2-е изд., стер. Москва: КНОРус, 2016. 254 с.
40. Сальникова Л. С. Традиционные СМИ в условиях цифровой среды // Мировая журналистика: единство многообразие. Сб. научн. статей. Москва: РУДН, 2018. С. 233-337.
41. Социальные коммуникации: профессиональные и повседневные практики. Сб. статей / Под ред. В. В. Васильковой, В. В. Козловского, А. М. Хохловой. Вып. 3. СПб.: Интерсоцис, 2010. 214 с.
42. Сперанская Н. Н. Межличностное общение и коммуникации / Модуль 1: Межличностные отношения и коммуникация: учеб. пособие. / С.-Петерб. гос. лесотехн. ун-т им. С.М. Кирова. Каф. рус. яз. СПб., 2016. 109 с.
43. Уздинская Е. В. Поддержка или опровержение? Роль различных языковых средств в тактике «возражение под видом согласия» (на материале газетной речи). *Вестник Московского университета.* Сер. 10. Журналистика. 2011. № 3. С. 155-168.
44. Федотова Л. Н. Социология массовых коммуникаций. Теория и практика: учебник для бакалавров. 5-е изд., перераб. и доп. Москва: Издательство Юрайт, 2014. 603 с.
45. Фролова Т. И. Практика гражданских коммуникаций в цифровой среде: опыт систематизации. *Вестник Московского университета.* Серия 10. Журналистика. 2014. № 2. С. 29-47.
46. Хижняк Л. М., Хижняк К. В. Кризові ситуації, кризові комунікації й пошук нового формату управлінських практик. *Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики: збірник наукових праць.* Вип. 76. 2017. С. 166-173.
47. Хижняк Л. М., Хижняк К. В. Ігнорування новітніх інформаційно-комунікативних технологій навчання у вищій школі як соціально небезпечна практика. *Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики:* збірник наук. праць. Вип. 74. 2017. С. **Ошибка! Закладка не определена.**-161.
48. Хитарова Э. Й. Универсальная коммуникация. СПб.: Политехника, 2016. 672 с.
49. Шарков Ф. И. Теория коммуникаций (базовый курс): ученик. 2-е изд. Москва: «РИП-Холдинг», 2006. 240 с.
50. Чанкова Е. В. Коммуникативная компетентность личности в постиндустриальном обществе: (Теорет.-методол. исслед.) / Рос. гос. социал. ун-т. Москва, 2016. 191 с.
51. Чекмишев О. В. Методи конвертованих досліджень соціальних комунікацій: монографія. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2011. 336 с.
52. Человек в информационном пространстве: понимание в коммуникации: сборник научных трудов / под общ.ред. Н. В. Аниськиной, Л. В. Уховой. В 2 т. Т. 2. Ярославль: Изд-во ЯГПУ, 2017.
53. Чічановський А. А., Старіщ О. Г. Інформаційні процеси в структурі світових комунікаційних систем: Підручник. Київ: Грамота, 2010. 568 с.
54. Яковлев Д. В. Політична взаємодія як комунікативний процес: медіатизація, демократизація, раціоналізація: моногр. Одеса: Астропринт, 2009. 288 с.
55. Яскевич Я. С. Философские проблемы социальной коммуникации: учебное пособие. Минск: Вышэйшая школа, 2017. 286 с.
56. Communication theory & research: Communication theory and research: an EJC anthology / Ed. by Denis McQuail a. o. London et al.: Sage publications, 2005. X, 306 p.: il. (European journal of communication).

57. DeFleur M.L. Mass communication theories: explaining origins, processes, and effects. Boston: Allyn & Bacon, 2010.
58. Ling R., Donner J. Mobile communication. Cambridge: Polity press, 2009. 200 p.
59. The handbook of crisis communication / edited by W. Timothy Coombs and Sherry J. Holladay. Blackwell Publishing Ltd, 2010. 767 p. (Handbooks in communication and media).

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. The American Communication Association [Електронний ресурс] [сайт]. Режим доступу: http://www.americancomm.org/
2. Міждународний електронний науково-освітній журнал «Медиа. Информация. Коммуникация» (MIC). Режим доступу: http://mic.org.ru/
3. Академія української преси [Електронний ресурс] [сайт]. Режим доступу : http://www.aup.com.ua/

***

Журнали

Communication theory
European Journal of Communication
Human communication research
Journalism & mass communication Quaterly
Mass Communication and Society

***

1. Бебик В. М. Глобальне інформаційне суспільство: поняття, структура, комунікації. *Інформація і право*. 2011. № 1. С. 41-49. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Infpr_2011_1_11.
2. Беглайтер Р. Поток данных: новая роль СМИ [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://www. infousa. Ru
3. Гавра Д. П. Социально-коммуникативные технологии: сущность, структура, функции [Электронный ресурс]. Режим доступа: http:jarki.ru/wpress/2010/02/28/937/.
4. Дацюк С. Коммуникативные стратегии [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://xyz.org.ua/discussion/communicative_strategy.htm
5. Дацюк С. Коммуникативные технологии [Электронный ресурс]. Режим доступа: URL: http://www.korolewstvo. narod.ru/psychostat/comstr.htm
6. Дацюк С. Коммуникативные стратегии модерируемых коммуникаций. Режим доступа: http://www.uis.kiev.ua/~_xyz/moderation.html
7. В Украине растет количество пользователей интернета, свидетельствует исследования GfK Ukraine [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://www.bbc.co.uk/-ukrainian/rolling_news_russian/2014/04/140409_ru_n_internet_usage
8. Интернет-аудитория Украины, июль 2015 года [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://www.gemius.com.ua/izdateli-novosti/internet-auditorija-ukrainy-ijul-2015-goda.html.
9. Кількість абонентів мобільного зв'язку в україні досягла 59,45 млн [Електронний ресурс]. Режим доступа: http://tapker.com/uk/news/cislo-abonentov-mobilnojsvyazi-v-ukraine-sostavilo-5945-mln_p133.html.
10. Крэйг Р. О взаимодействии теории и практики коммуникации. *Коммуникации. Медиа. Дизайн*. Том 1. № 1. 2016. С. 131-142. Режим доступа: https://cmd-journal.hse.ru/article/view/3236/5939

11. Крос К. Політичні комунікації та новинні засоби масової інформації у демократичних країнах: конкуруючі підходи: [моногр.]. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www. coe. kiev. ua
12. Мобільний телефон [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/мобільний телефон.
13. Социология коммуникативных систем [Электронный ресурс]. Режим доступу: URL: http://lib.socio.msu.ru/l/library
14. Полищук Ю. И. О негативном влиянии средств массовой информации на психическое здоровье. *Независимый психиатрический журнал*. 2003. № 1: http://www.npar.ru/journal/2003/1/influence.htm.
15. Почепцов Г. Цивилизация и коммуникации: новые подходы. [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://osvita.mediasapiens.ua/material/25665. – Заголовок з екрана.
16. Різун В. В. Природа й структура комунікативного процесу. Режим доступу: http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1005
17. Телекритика. Вся правда про медіа [Електронний ресурс] [сайт]. Режим доступу : http://www.telekritika.ua/
18. Теория и методы исследований коммуникации [Электронный ресурс]: сб. науч. ст. Вып. 3 / под ред. О. В. Терещенко. Минск: БГУ, 2014. http://elib.bsu.by/bitstream/123456789/111466/3/Tereshenko.pdf
19. Шаповалов В.Ф. Являются ли «масс-медиа» средствами коммуникации? Опыт теоретической деконструкции. *Медиаскоп*. 2009. № 2. URL:http://mediascope.ru/node/358

11. Перелік питань до екзамену

1. Експансія комунікативних технологій у сучасному світі. Фактори актуалізації комунікації в сучасному світі (суспільстві). Проблема співвідношення теорії та практики комунікацій.
2. Мобільні комунікації та їхня роль у розвитку суспільства та в житті сучасної людини.
3. Поняття комунікації, її схема, елементи та функції.
4. Комунікація як життєва потреба, як засіб забезпечення успішності спільної діяльності людей, як засіб презентації і само презентації, як засіб формування іміджу, репутації. Вплив сучасних комунікаційних технологій на життєдіяльність індивіда, групи, суспільства.
5. Тренди розвитку комунікацій: глобалізація комунікацій, віртуалізація комунікацій, візуалізація комунікацій.
6. Закони та категорії теорії комунікації. Функції теорії комунікації.
7. Методи теорії комунікації.
8. Процес розвитку засобів комунікації. Три комунікативні революції.
9. Витоки теорії комунікації. Наукові уявлення про комунікацію як про процес і структуру.
10. Комунікативний процес та його елементи.
11. Кодування і декодування в масово-комунікаційних процесах.
12. Специфіка та форми зворотного зв'язку в комунікації.
13. Структурні моделі комунікації.
14. Специфіка моделі комунікації за Ласуеллом.
15. Специфіка моделі комунікації Шеннона-Уівера.
16. Специфіка циркулярної моделі комунікації Осгуда-Шрама.
17. Семіотичні моделі комунікації. Модель мовної комунікації Р. Якобсона. Модель комунікації Ю. Лотмана. Модель комунікації Умберто Еко.

18. Сучасні теорії комунікації. Інтеракціоністський підхід до розуміння комунікацій. Технократична група теорій комунікацій.

19. Загальна модель комунікативної технології.

20. Практика комунікацій і розмаїття типів комунікацій. Типологія комунікацій за видами: вербальна, невербальна, паравербальна.

21. Типологія комунікацій за рівнями: міжособистісна, групова, публічна, ділова, масова, організаційна.

22. Характеристика публічних комунікацій.

23. Типологія прикладних комунікацій: кризові, міжнародні, політичні, релігійні. Міжкультурна комунікація.

24. Невербальна комунікація та її сутність та види. Невербальні компоненти комунікації.

25. Сутність і засоби паравербальної комунікації.

26. Етапи розвитку, основні центри та проблеми дослідження міжкультурної комунікації.

27. Методологія та понятійний апарат міжкультурної комунікації.

28. Специфіка міжкультурної комунікації. Контекст, форми міжкультурної комунікації. Типи реакції особистості при сприйнятті чужої культури.

29. Комунікативна особистість: поняття, характерні риси.

30. Ознаки, що описують культурні особливості країн, народів, ринків, та їх урахування в міжкультурній комунікації.

31. Міждисциплінарність теорії міжкультурної комунікації. Теорія високо- і низько контекстуальних культур Едварда Холла. Теорія культурної грамотності Едварда Хірша. Теорія культурних вимірів Гірта Хофштеде. Теорія редукції невпевненості К. Бергера. Теорія адаптації Я. Кім.

32. Поняття, особливості масової комунікації. Співвідношення міжособистісної та масової комунікації.

33. Види, формати, форми масової комунікацій. Засоби масової комунікації: поняття, типологія.

34. Інформаційно-комунікативні ресурси як умова розвитку організації. Дезінформація в житті організації. Роль чуток у функціонуванні та розвитку організацій.

35. Природа комунікації в організації. Види організаційних комунікацій. Аналіз комунікативних ролей, комунікативних мереж, каналів комунікації в організації.

36. Умови та фактори, що сприяють ефективній комунікації в організації.

37. Соціокультурна зумовленість комунікації в організаціях та комунікативна поведінка персоналу.

38. Ефективна комунікація: поняття, наукові підходи до визначення, бар'єри та шляхи їх подолання.

39. Інтегровані комунікації в сучасних соціальних практиках.

40. Стратегії комунікації: конкуренція, пристосування, компроміс, уникнення, співробітництво.